

W. Pikor

Rola ziemi w przymierzu Boga z Izraelem. Studium historyczno-teologiczne Księgi Ezechiela

Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, ss. 495.

DOI: 10.34839/wpt.2016.24.1.168-170

Obszerna książka ks. Wojciecha Pikora, która stanowi jego rozprawę profesorską, poświęcona została roli, jaką odgrywa ziemia w przymierzu pomiędzy Narodem Wybranym a Bogiem. Obszar badawczy został przez Autora ograniczony do Księgi Ezechiela. Temat pracy został sformułowany następująco: *Rola ziemi w przymierzu Boga z Izraelem. Studium historyczno-teologiczne Księgi Ezechiela* (Lublin: Wydawnictwo KUL 2013). Książka jest owocem grantu Narodowego Centrum Nauki pt. „Status ziemi Izraela w Księdze Ezechiela jego recepcja w okresie Drugiej Świątyni” (decyzja nr 2011/01/B/HS1/00771 z dn. 6.12.2011 r.).

Tematyka podjęta przez ks. Pikora, wykładowcę Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, jest bardzo słabo opracowana na gruncie polskim. Nie ma również wielu pozycji z tej dziedziny w całej biblijstyce światowej. Sam Autor zauważa, że kwestia ta nie wzbudzała dotąd szczególnego zainteresowania bibliistów. Dobrze się więc stało, że wybór padł na taką właśnie tematykę, a owoce tej pracy należałoby także uprzystępnąć poza granicami Polski, co zresztą Autor częściowo już uczynił, zamieszczając na końcu opracowania streszczenie wyników swych badań w języku angielskim (s. 399–408).

Poza wykazem skrótów, bibliografią, wstępem, zakończeniem i *summary*, a także indeksem tekstów cytowanych oraz indeksem osób, praca zawiera zasadnicze części, noszące kolejno tytuły: *Kontekst tematu ziemi w Księdze Ezechiela*, *Fenomenologia ziemi Izraela*, *Dzieje Izraela pisane losami ziemi*, *Ziemia nowego przymierza* oraz *Wizja nowej ziemi Izraela w Ez 40–48*. Zaproponowana struktura pracy wydaje się logiczna i nie budzi zastrzeżeń. Również struktura poszczególnych rozdziałów jest niezwykle przejrzysta.

We wstępie Autor precyzuje cel swojej pracy. Ukazując rolę ziemi w przymierzu Boga z Izraelem u Ezechiela, stara się odpowiedzieć na pytania: Jaki jest cel Boga w obietnicy ziemi dla Izraela? W jakim stopniu ziemia jest znakiem potwierdzającym przymierze, a w jakim je współtworzy? Jak ma się obietnica ziemi do wygnania babilońskiego? W jaki sposób przyszłe odrodzenie ziemi Izraela stanowi o nowym przymierzu? Kto ma prawo posiadać i zamieszkiwać tę ziemię? Autor precyzuje metodę rozprawy. Jest nią studium historyczno-teologiczne Księgi Ezechiela (s. 13). Jak stwierdza lubelski bibliista: „Połączenie lektury historycznej i teologicznej tekstu biblijnego jest możliwe dzięki metodzie historyczno-krytycznej, łączącej w sobie podejście diachroniczne i synchroniczne” (s. 14). Chodzi więc najpierw o krytykę tek-

stu, krytykę literacką i krytykę formy, a także krytykę redakcji i tradycji, a następnie zatrzymanie się nad stadium finalnym tekstu biblijnego, gdzie zwraca się uwagę na kompozycję, semantykę i funkcję pragmatyczną. Autor jednak nie stosuje bardzo skrupulatnie wszystkich procedur składających się na poszczególne etapy w zastosowaniu tych metod, lecz – celem uniknięcia fragmentaryczności w ukazywaniu teologii księgi – wybrał drogę konceptualną budowania teologii. To w dużej mierze stanowi *novum* dzieła ks. Pikora. *Instrukcja Papieskiej Komisji Biblijnej o interpretacji Pisma Świętego* wysoko ocenia te metody. Przyjmowana powszechnie do niedawna przez biblistów metoda historyczno-krytyczna, dziś w wielu wypadkach wydaje się już niewystarczająca. Papieska Komisja Biblijna stwierdza: „Klasyczne posługiwanie się metodą historyczno-krytyczną ma, rzecz jasna, swoje granice. Metoda ta może być stosowana do poszukiwania sensu tekstu biblijnego jedynie w historycznych warunkach jego powstawania, jest natomiast nieprzydatna przy próbach odkrycia możliwości znaczeniowych danego tekstu przy jego odczytywaniu na późniejszych etapach historii objawienia biblijnego oraz dziejów Kościoła. W każdym razie metoda ta przyczyniła się do powstania dzieł o wielkiej wartości z zakresu tak egzegezy jak teologii biblijnej” (*Interpretacja Pisma Świętego w Kościele A*).

W pierwszym rozdziale swej pracy ks. Pikor kreśli uwarunkowania historyczno-teologiczne kontekstu tematu ziemi u Ezechiela, a także ukazuje pole semantyczne i miejsce motywu ziemi w strukturze całej księgi. Zwraca baczną uwagę na teofanijny charakter ziemi Izraela, a także wskazuje na konsekwencje geopolityczne i teologiczne niewoli babilońskiej. Niezwykle wnikliwie bada przy tym semantykę tematu ziemi. Rozdział drugi poświęcony został fenomenologii ziemi Izraela. Autor przybliżył tu temat podmiotowości ziemi Narodu Wybranego (zwracając baczną uwagę na relację ziemi z Jahwe, ludem wybranym i narodami obcymi), solidarności ziemi w grzechu Izraela oraz omawia problematykę ziemi poddanej karze. W rozdziale trzecim zajmuje się spojrzeniem na dzieje Narodu Wybranego widziane z perspektywy ziemi Izraela. Rozpoczyna go bardziej ogólne spojrzenie na historię zbawienia w relacji do ziemi, przy czym uwagę skupia się na *exodusie*, co wynika z Ez 20. Ten fragment (Ez 20) jest przedmiotem bardziej szczegółowych analiz Autora, dokonywanych pod kątem obietnicy ziemi w nim zawartych. Wreszcie poruszona zostaje problematyka własności ziemi w czasie wygnania babilońskiego. Rozdział czwarty dotyczy ziemi nowego przymierza. Autor ukazuje najpierw miejsce ziemi Izraela w wyroczniach zbawienia, następnie jej rolę w nowym przymierzu oraz odrodzenie ziemi w perspektywie eschatologicznej. Ostatni rozdział książki poświęcony został wizji nowej ziemi Izraela w Ez 40–48. Autor bada teksty mówiące o obecności Jahwe w ziemi Izraela, ukazuje jej (ziemi) teologiczną geografę oraz ziemię jako dziedzictwo ludu nowego przymierza. Ostatnią część pracy stanowi zakończenie.

Po przeprowadzonych badaniach Autor dochodzi do wniosku, że ziemia stanowi motyw jednoczący Księgę Ezechiela. Ziemia jest niczym protagonistą historii zbawienia – do ziemi (oraz gór) kierowane są Boże wyrocznie, co wskazuje na to, iż ma ona swą własną podmiotowość. Według Ez 20 ziemię Izraela należy widzieć w perspektywie przyszłości, w kontekście eschatologicznym. Odrodzenie ziemi widziane będzie jako zdjęcie kary nad narodem przebywającym na wygnaniu. W tym kontekście należy odczytywać u Ezechiela motywy związane z zapowiedziami nowego przymierza, którego istotą będzie Boża obecność w ziemi Izraela. Ziemia ta stanie otworem także dla cudzoziemców. Autor operuje poprawnym i bogatym słownictwem, język rozprawy jest naukowy, a jednocześnie zrozumiały. Wydaje się, że ewentualne niedociągnięcia literowe czy interpunkcyjne są bardzo nieliczne. Zwrócić należy uwagę na bardzo staranną transkrypcję wyrazów hebrajskich. Wnioski są w rozprawie formułowane w sposób zrozumiały i kompetentny; są dobrze uargumentowane i uzasadnione w treści pracy. Odznaczają się logicznością wywodu. Wynikają bezpośrednio z przeprowadzonych badań, a nie są – jak to się czasem zdarza – zbyt daleko idące, bądź nie mające podstaw w przeprowadzonych badaniach. Ks. Pikor podzielił bibliografię na następujące części: źródła (teksty biblijne, pozabiblijne i dokumenty Kościoła), komentarze (do Ezechiela i innych ksiąg biblijnych), opracowania oraz pomoce leksykograficzne. Podział ten pod względem formalnym nie budzi zastrzeżeń. Zebrana literatura jest bardzo bogata. Autor dotarł do wielu pozycji trudno dostępnych. Cieszy również obfite korzystanie z literatury obcojęzycznej.

Z dużą radością należy więc powitać na polskim rynku teologicznym kolejną ważną pracę ks. Wojciecha Pikora. Lubelski biblista wpisuje się nią nie tylko w poczet znakomitych znawców przedmiotu w rodzimym środowisku, ale przyczynia się do rozwoju myśli biblijnej także poza granicami naszego kraju.

ks. Mariusz Rosik